

Teenagere i kø til fritidsjob

Af LONE DYBDAL

Århusianske skolelever er vilde med at arbejde i deres fritid. Det beretter både arbejdsgivere, fagforeninger og de unge selv, og der er mange om budet til såvel jobs i populære modeafdelinger, supermarkeder og som reklameomdeler. For arbejdsgiverne, er de unge en skattet arbejdskraft i ét overkommeligt prisleje, og for de unge er fritidsjobbet en vigtig indtægt, der især bruges til tøj, fornøjelser, fester og daglige småudgifter. Timelønnen er typisk mellem 52 og 65 kroner.

Arbejdsgiverne har i en række brancher mulighed for at vælge blandt mange kvalificerede ansøgere, og de unge, der får

tilbudt et job, er altovervejende en samvittighedsfuld og dygtig arbejdskraft, der er stolte af at deres job og af at tjene egne penge, lyder meldingerne fra virksomhederne. Der findes ingen præcise opgørelser over antallet af unge med fritidsjob i Århus, idet der er store udsving i årets løb. I LO Århus vurderer organisationsmedarbejder Martin Larsen, at omkring 50 procent af teenagerne har et fritidsjob. Arbejdsgiveren stiger med alderen. Når faglig konsulent i HK Berit Møller besøger elever på handelseksamen, viser det sig, at næsten alle i en klasse har et fritidsarbejde. JP Århus Business har mødt nogle af de arbejdsomme unge og deres arbejdsgivere.

Stormagasinet kan vælge og vrage blandt unge

Mød selv op for at vise interesse og hold forældrene væk, lyder rådet fra ledelsen i Salling til unge, der søger fritidsjob.

Af LONE DYBDAL

Stormagasinet Salling kan vælge og vrage mellem arbejdsivrige unge, der gerne vil tjene egne penge til tøj og fornøjelser. Især afdelingen for ung mode, What's Up er eftertragtet, og i ansøgerbunken på personalekontoret ligger konstant en liste med mindst 100 navne på teenagere, der gerne vil give en hånd med ved oprydningen i prøverummene, vejledning og kundeservice. Unge med håb om et job i Salling behøver ikke gøre sig ulejlighed med at pløje jobannoncer igennem, for Salling slår aldrig et job op udenfor huset.

”Der kommer dagligt unge ind fra gaden og henvender sig, og mange bruger vores hjemmeside, hvor de kan lægge en jobprofil

ind. Vi slår kun ganske få stillinger op og altid kun internt,” fortæller salg- og marketingchef Lars Højgaard og understreger, at chancen for at få foden indenfor ikke er så lille, som det umiddelbart kan lyde.

”Mange lægger en ansøgning ind 10 forskellige steder, så en del har jo allerede et job, når vi har brug for en ny medarbejder. Vi har også behov for ungarbejdere på mange forskellige tidspunkter.”

Personalechef Vibeke Ranch har et par fif til de unge ansøgere:

”Det kan godt give et par ekstra point at møde op personligt og blive skrevet op. Det viser ærlig interesse, og på personalekontoret får man set vedkommende.”

Bliver man indkaldt til ansættelsessamtale advarer Vibeke Ranch mod, at man tager sine

forældre med. Skal man passe et arbejde, skal man også selv kunne svare for sig.

Et totalt kikset svar på spørgsmålet om, hvorfor den unge søger job, vil være:

”Fordi mine forældre synes, jeg skal have et arbejde!”

Ærligt, men stadig ikke helt godt lyder svaret:

”Fordi jeg gerne vil tjene nogle penge.”

”Vi kan bedst lide begrundelser som f.eks.:

”Jeg har nogle venner, som arbejder her, og de fortæller, det er et godt sted, derfor vil jeg også gerne arbejde her.” De unge skal tænke over, hvordan de svarer, og de skal ikke holde sig tilbage med at fortælle, hvis de overvejer at gå handelsvejen senere. Vi bestræber os på, at samtalen foregår afslappet og på et plan, så de ikke er nervøse,” siger Vibeke Ranch.

Når det gælder kvalifikationer er det som tæller, at den unge er indstillet på at bestille noget. Vi kigger ikke på skolekaraktererne,” tilføjer hun.

Ungarbejderne skal følge en bestemt dresscode, som fastlægges i de enkelte afdelinger. I herreafdelingen skal de således være iført slips og skjorte. Timelønnen er uanset anciennitet 62,56 kr. hvis man er synlig i forretningen, mens unge med lagerarbejde tjener 52,27 kr.

Salling har ca. 50 ungarbejdere fra 15 op til 18 år, og en sjælden gang er det nødvendigt at afskedige en af dem.

”Vi har maksimalt fem afskedigelser om året, typisk hvis man ikke overholder sine aftaler, og udebliver, selv om man står på arbejdsplanen,” siger Vibe Ranch.

Både hun og Lars Højgaard karakteriserer de unge som god arbejdskraft:

”De er som regel hurtige og kvikke, når deres opgaver er specificeret, og de får at vide, at de skal gøre det og det.”

Indimellem indkaldes de til særlige opgave som f.eks. at servere kaffe for ventende kunder i udsalgskøen og assistere ved modeshows. Men de står ikke ved kassen.

”Vi har en politik om, at man ikke må stå ved kassen og udføre salgsassistentarbejde, før man er 18 år, der skal en vis rutine og modenhed til at ekspedere,” påpeger Lars Højgaard.

Mange ungarbejdere fortsætter som salgsassistent, og lørdagsassistance, mens de læser på universitetet eller Handelshøjskolen.

”De er erfarne, har en værdsat faglighed og er med til at dække ydertiderne. Vi er generelt meget glade for de unge, vi betragter dem som meget vigtige medarbejdere,” fastslår Lars Højgaard.

Jobpatruljen holder vagt

Enkelte virksomheder udnytter unges arbejdsiver på det groveste, men langt de fleste i Århus er gode arbejdspladser, lyder det fra LO's Jobpatruljen.

Af LONE DYBDAL

Et pizzabud på prøve i tre uger uden løn, en 12-årig rengøringspige alene på arbejde i en bank kl. 20 med bankens hovednøgle i lommen og en 13-årig opvaske dreng balancerende med bestik kl. halv to om natten på et spisested.

Det er blot nogle af de grove overtrædelser af arbejdsreglerne for unge, som LO's Jobpatrulje har mødt i Århusområdet, fortæller Martin Larsen, organisationsmedarbejder ved LO Århus. Han er ansvarlig for Jobpatruljen i Århus og Midtjylland, hvis formål er at holde øje med, at love og aftaler overholdes og at informere

unge og deres forældre om rettigheder og regler på arbejdsmarkedet.

”Langt de fleste arbejdspladser overholder reglerne og byder os velkomne, når vi kommer på besøg, og hvis vi finder noget, der ikke er jævnt før reglerne, så er de fleste indstillet på at rette fejlen med det samme. Men der er desværre også meget grove overtrædelser, som vi indberetter til de faglige organisationer, og som kan føre til politianmeldelser,” fortæller Martin Larsen. Han var senest aktiv i gadebilledet i Århus op mod jul, hvor han sammen med frivillige uddelte pjecer til unge og deres forældre om arbejdsregler for børn og unge. Hele sommerferien stod den på virksomhedsbesøg, og i 2008 nåede han sammen med 64 frivillige 830 besøg på arbejdspladser i Århus Kommune. Indsatsen skærpes i år.

”De problemer, vi typisk møder i Århusområdet, er underbetaling, for mange timer i forhold til, hvad der er lovligt, for tunge løft eller forkerte arbejdsstillinger. Vi møder også arbejdspladser, der bryder loven ved at lade unge arbejde i lokaler, hvor der serveres alkohol.”

Jobpatruljen overgav sidste år 13 sager til faglig opfølgning med henblik på politianmeldelse, 30 er overgivet til Arbejdstilsynet og 110 til fagforeningerne, der skal følge op omkring løn og manglende ansættelseskontakter.

Martin Larsen oplever ikke, at arbejdsgiverne er negative overfor jobpatruljens besøg.

”98 procent er glade for at se os. Kun ca. 2 ud af 100 smider os ud eller bliver decideret ubehagelige, når vi fortæller, at noget ikke er i overensstemmelse med love og regler.

Stormagasinet Salling er et af de steder, der får besøg.

Herfra lyder meldingen fra personalechef Vibeke Ranch:

”Jobpatruljen er velkommen. Når man har rent mel i posen, er der ikke noget at skjule.” Ifølge Martin Larsen er det købers marked i øjeblikket.

”Alle vil have et fritidsjob! Når vi deler pjecer ud, kommer mange unge og spørger, om vi kender gode steder at søge job. Der er så mange, der gerne vil have fritidsjob, at arbejdsgiverne kan vælge og vrage. Det betyder desværre, at der findes arbejdsgivere, som udnytter situationen, som f.eks. i sagen om et pizzeria i det nordlige Århus.

Det søgte en buddreng, der skulle medbringe egen knallert. Han arbejdede på prøve i tre uger, hvor han fik en pizza og en cola, men ingen løn. Efter prøveperioden meddelte pizzeriaet, at de ikke kunne bruge ham. Dagen efter startede en anden på prøve på same vilkår og røg ud efter tre uger, og sådan kørte det i et par år.”

Martin Larsen opfordrer forældre til at involvere sig aktivt, når deres børn står overfor et job. De skal sætte sig ind i reglerne og følge med i, hvad de unge laver på jobbet.

”Der findes virkelig mange gode arbejdsgivere, men der er også brodne kar i branchen. Forældre skal indskærpe for deres børn, at de ikke må skrive under på noget som helst, før det har været til gennemsyn i hjemmet. Tag notater til samtalen, Kig papirerne igennem, Hvad er der af pligter og rettigheder, hvornår kan den unge sige fra, og hvornår bliver det for meget.

De unge vil gerne gøre et godt indtryk, og derfor er der mange, som påtager sig for meget.”

Trods de løftede pegefingre mener Martin Larsen, at det er godt for de unge at komme ud på arbejdsmarkedet i en tidlig alder.

”De tager ikke arbejde fra voksne. Derimod kan man sige, at de lærer arbejdsmarkedet at kende på en måde, der passer til deres alder. Hvis ikke man lærer at have et arbejde, og ikke ved hvad det vil sige at stå op tidligt om morgenen i sin sommerferie og passe et job i 8 timer på en dag, så har man svært ved at sætte sig ind i det, når man skal vælge uddannelse.”

Kun få ungarbejdere i fagforening

Trods lave kontingenter melder kun få procent af unge fritidsjobbere sig i fagforening, der ellers står klar til at hjælpe ved underbetaling og problemer.

Af LONE DYBDAL

Fagforening? Næh, den har jeg da ikke brug for. Sådan lyder et typisk svar fra en århusiansk skoleelev med fritidsjob få timer om ugen, og der er mildt sagt ikke mange fritidsjobbere under 18 år i medlemskartotekerne i de århusianske afdelinger af fagforeningerne.

I 3F har man en særlig afdeling for fritidsjobbere, men her er kun 13 medlemmer, oplyser formand John Hansen.

”Folk melder sig ikke nødvendigvis ind, hvis de kun arbejder 2-5 timer om ugen, men det kan ellers være en god ide, for fagforeningen kan hjælpe, hvis der opstår problemer, f.eks. med forsikringer, hvis virksomheden går konkurs, og man har løn til gode, ligesom vi kan vejlede omkring sygedagpenge, hvis de er ansat over 8 timer om ugen,” forklarer John Hansen. Han tilføjer, at nogle fritidsjobbere kan være registreret i det fagforbund, hvor de arbejdsmæssigt hører til, en flaskedreng f.eks. i HK.

Et medlemskab for eksempelvis et reklamebud koster 25 kroner om måneden. En ungarbejder i HK må betale 39 kroner, men heri er også inkluderet en fritidsulykkesforsikring, som dækker udenfor jobbet, f.eks. skader i forbindelse med en skiferie.

Mange unge mener ikke, det er nødvendigt at melde sig i fagforening, når de arbejder på en

stor arbejdsplads. Således var ingen af dem, vi mødte i Salling organiseret, og deres begrundelser var entydige: ”Det er en stor virksomhed med styr på tingene.”

Faglig sekretær i HK Handel Århus, Berit Møller oplyser, at det er gratis for

handelsskoleelever at være medlem af fagforeningen, og det betyder, at den har 3000 unge med fritids/studiejob registreret. Men det tal dækker langt fra alle, der har et fritidsjob i forretning eller på kontor.

”Vi kan ikke hjælpe de unge med fritidsjob, hvis de ikke er medlem af fagforeningen. De fleste ved, at hvis man ikke betaler sit telefonabonnement, så lukker telefonen, og hvis man ikke betaler bilforsikringen, så hænger man selv på hele regningen, hvis bilen får en skade. Sådan er det også på arbejdsmarkedet. En del virksomheder følger ikke reglerne, og i 2008 har vi inddrevet 10 mio. kroner i retshjælp bl.a. til medlemmer, der har fået for lidt i løn, eller hvor virksomheder er lukket. De typiske overtrædelser forekommer ved arbejde på særlige tidspunkter og manglende løn under sygdom.

Vi råder de unge til at tjekke deres lønsedler, Lønnen skal dokumenteres på lønsedlen og afstemmes med den unges egne kalender, men ofte hører vi, at de unge slet ikke tager lønsedlerne med hjem, og så er det jo svært at komme bagefter og klage,” konstaterer Berit Møller.

(Artikler i JP Århus Business maj 2009)